

Egy évvel a fejlesztési határozat után

CSÖRSZ EMIL

a mezőföldi állami erdőgazdaság főmérnöke

Elmúlt egy esztendő azóta, hogy megjelent a magyar erdőgazdálkodásban határkövet jelentő 1040/1954. sz. M. T. határozat az erdőgazdaság fejlesztéséhez szükséges intézkedésekről.

Vessünk számot, hogy a határozat megjelenése óta eltelt egy év alatt, mennyit valósítottunk meg a rendeletben foglalt célkitűzésekből.

Erdőtelepítések és fásítások vonalán a mezőföldi erdőgazdaságnál az erdőgazdaság kezelésében lévő parlagterületek beerdősítése mellett a fő hangsúly az országfásítási munka kiterjesztésén és megjavításán van.

Az országfásítási munka bizonytalan sikerének az volt a főoka, hogy nem volt gazdája a megtelepített fásításnak. A megye területén működő erdőtelepítő állomás kis létszámú személyzete nem tudott gazdája lenni 106 község fásításának. A telepítés munkáját több-kevesebb hibával még le tudta bonyolítani, de további gondozásáról és fenntartásáról csak ott tudott gondoskodni, ahol a községekben talált egy-egy lelkes munkatársat, s ez sajnálatos módon a kisebb százalékot tette ki.

Amikor az erdőgazdaság átvette a fásítási ügyek irányítását, erdészeink a régebbi gyakorlat szerint nem érezték saját munkaterületüknek az erdőkívüli fásítást és a munka erdészeink kezdeti passzivitása miatt, nagyrészt a fásítási előadóra maradt.

A fejlesztési határozat, s annak országos visszhangja nagyban segítségünkre volt abban, hogy ma már minden fásításnak van egy erdész és egy kerületvezető erdész kezelője, aki jó gazdája is akar annak lenni. Meggyőződésünk, hogy ezzel megtettük az első, de legfontosabb és legdöntőbb jelentőségű lépést a fejlesztési terv fásítási célkitűzéseinek megvalósítása felé. Ez meglátszik már most is a fásítások állapotán, mert ma már többfelé láthatjuk a megyében, hogy kerületvezető erdészeink felügyelete mellett az erdőgazdaság munkásai kapálják az erdőkívüli fásításokat. Felvettük a kapcsolatot a tanácsokkal és a fásítókkal. Ennek a szervezésnek az eredménye, hogy ma már az összes fásítási munkákat az erdőgazdasági normák szerint végeztetjük. Megtettük az első legnehezebb lépést, és bizonyosak vagyunk abban, hogy a következő lépések gyorsabbak és eredményesebbek lesznek; az erdő- és faszegény Fejér megyében erdőgazdaságunk a többi érdekeltekkel összefogva ezen a téren sikerre viszi a fejlesztési határozat célkitűzéseit.

Csemetőnellátásunk biztosítása érdekében csemetekertjeink összes művelhető területét az 1954. évi 68 ha-ról 87 ha-ra emeltük fel. A csemetetermelés célját szolgáló területnövelés kapcsán igyekeztünk annak elhelyezését is úgy biztosítani, hogy még az erdészetek közötti csemeteszállítást is a minimumra csökkentjük; a rosszfekvésű bárándi csemetekertnek felére való visszafejlesztésével párhuzamosan erdőgazdaságunk különböző központosabb helyein létesítettünk kisebb állandó és vándor csemetekerteket.

Csemetetermelésünk további területi fejlesztése lehetővé fogja tenni, hogy kialakítsuk a hasznosított, valamint a zöld- és feketeugar helyes arányát, hogy állandó csemetekertjeinkben biztosítsuk a jó talajminőséget és ezáltal a jó csemetekihozatalt is.

A csemetőnellátás alapja az, hogy a szükséges fafajok magvaiból kellő mennyiségű és jó minőségű mag álljon rendelkezésünkre. Ezt legjobban akkor érhetjük el, ha a szükséges magmennyiséget az erdősítéssel azonos termőhelyi adottságok között fejlődött állományokról, vagy faegyedekről, saját területünkön gyűjtjük be. Ezen a téren igen nagy haladást értünk el. Erdészeink és fizikai dolgozóink általában nem szívesen foglalkoztak a maggyűjtéssel és minden lehetőségét kihasználták, hogy a feladat alól kibújjanak. Ma már erdészeink többsége megértette a maggyűjtés fontosságát és szívesen vállalja a tervfeladatokat és szívesen foglalkozik a maggyűjtés szervezésével; ennek következtében fizikai dolgozóink is kedvet kapnak hozzá.

Fejlődésünkre jellemző, hogy míg az 1953—54. gazdasági évben tízféle erdei magot kellett társasgazdaságainktól beszerezni, addig 1954—55. gazdasági évben már csak 5 félért; ezek között szerepel a kT, Vf, Ef is, melyekből megfelelő állományok és egyedek hiányában belátható időn belül nem tudjuk biztosítani önellátásunkat. A maggyűjtés szervezettségének mai fokán minden reményünk megvan rá, hogy az 1955—56. gazdasági évben már csak ezt a három féle magot kell idegenből beszerezniünk.

Csemetekerti vetéstervünk teljesítése biztosítja, hogy mind az üzemi erdősítések-

nél, mind az erdőkívüli fásításoknál a gyorsannövő fafajok elterjesztésével kapcsolatban felmerülő fokozott igények kielégítését csemetében már 1955. őszétől, suhángban pedig 1956. őszétől a megye területén biztosítani tudjuk.

Erdőtelepítésben az erdőgazdaság területén a három- és ötéves terv időszaka alatt olyan hatalmas volt a felfutás, hogy a foganatosított erdősítések ápolását, további gondozását munkaerő hiányában nem tudta az erdőgazdaság biztosítani. Ezért ezen a vonalon a fejlesztési határozat alapján elkészített fejlesztési tervünk első célkitűzése a meglévő erdősítések fennmaradásának és további fejlődésének biztosítása volt. Ezt a gépi művelés alkalmazásának fokozatos kiszélesítésével úgy kívánjuk elérni, hogy az egy ha-ra eső átlagos költségek túllépése nélkül az elmúlt években ápolásban nem részesült csemetéseket is ápolás alá vesszük. Ezideig 182 ha olyan területet kapáltunk meg, amelyen az elmúlt évben még a gaz fojtogatta a csemetéket.

Allományaink helyes fafajösszetételének kialakítása és növedékének fokozása érdekében mindjobban előtérbe helyezük az ápolóvágásokat. Az összes kitermelésre kerülő földfeletti fatömeghez viszonyítva 1954-ben a véghasználati fatömeg 76 százaléka volt, amit 1954—55. gazdasági évre 66 százalékra, míg az 1955—56. gazdasági évre 64 százalékra csökkentettünk. A tisztítási jellegű munkák területét 105 ha-al emeltük. Az ápolóvágások helyesen való elvégzésének biztosítása érdekében szakembereinkkel elméleti oktatásokon és gyakorlati bemutatásokon elsajátíttatjuk a haladó biológiai elveken alapuló és a gazdasági célok elérését legjobban és leggyorsabban biztosító állományápolás elméleti alapjait és gyakorlati kivitelezését. A minta és ellenőrző területekkel, valamint a gyérítések és felújító vágások előzetes törzsenkénti kijelölésével és azok ellenőrzésével biztosítjuk a kitűzött erdőművelési elvek és érdekek érvényrejutását.

Fokozottabb figyelmet fordítunk a természetes felújító vágások alkalmazására, bár ezt 90 százalékig fafajcsere, vagy a helyes elegyarány kialakítása érdekében alátételepítéssel kell összekapcsolni, mert sok helyen elegendően cseres és gyertyános foglalja el a jó tölgy, illetve bükk termőhelyeket. A felújítás és a már meglévő fiatalos megkímélése érdekében a jelen gazdasági évben először — és jó eredménnyel —, alkalmaztuk 2 ha-on a pásztás vágást, aminek további kiterjesztését tervezzük és 1955—56-os gazdasági évben már 30 ha vágásterületen fogjuk levezetni.

Az 1040/1955. sz. minisztertanácsi határozat szerint nekünk a több és jobb fát olcsóbban is kell a népgazdaság rendelkezésére bocsátani. Azzal a megállapítással, hogy az erdőgazdasági termelésben a gépesítés foka igen alacsony, a határozat megjelölte számunkra a legeredményesebb utat az önköltség csökkentésére a gépesítés fokozásában. A gépesítés fejlesztése terén többet haladtunk az elmúlt egy év alatt, mint a fel szabadulás óta eltelt előző 9 év alatt.

Az 1953—54. évi erdősítési idénybeni 10 ha-al szemben a folyó gazdasági évben 102 ha-on végeztük el géppel a csemeteültetést. Az erdősítéseknek, csemetekerti magvetéseknek és iskolázásoknak a gépi megmunkálás előfeltételei szerinti kivitelezésével, a gépi ápolás területét, — amint már az előzőekben is említettem, — lényegesen ki tudtuk terjeszteni és az erdősítésekben nagy teljesítményű traktorvontatású munkagépeket is be tudtuk állítani. Bár a régebbi erdősítések között alig van olyan, amelyben a gépi ápolás levezethető volna, mégis elértük, hogy az erdősítések kapálási munkáját az összes területhez viszonyítva, — tehát beleszámítva az alátételepítéseket és vágásterületeket is, — 18 százalékig gépesítettük. A jövő évben ezt az arányt 30 százalékra fogjuk felemelni. A fatermelésben, — bárcsak a termelési idény vége felé, — beállítottunk 2 db motoros láncfűrész és egy agregátort 2 villanyfűrészszel.

A munkába állított gépeinkről elmondhatjuk, hogy jól beváltak, bár még sok a nehézség, a gépkezelők kellő gyakorlatának hiánya, a gépi munkától való idegenkedés, — a gépek megbízhatatlansága, a gépi munka szervezésében mutatkozó gyakorlatlanság stb. — de elmondhatjuk, hogy a kezdeti nehézségeket legyőztük és erdőgazdaságunk legtöbb helyén már szívesen foglalkoznak a gépesítéssel.

A gyakori géphibák, az idegen szektoroknál végeztetett javítások hosszadalmas és sok esetben nem kielégítő volta nagyon sok gépállást eredményezett, s ez nem volt alkalmas a gépesítés népszerűsítésére, hanem éppen legnagyobb hátráltatója volt. Ennek kiküszöbölésére hoztunk létre egy központi gépjavító műhelyt; ma még nagyon kezdetleges keretek között és hiányos felszereléssel működik, de máris nagyon kedvezően befolyásolja a gépkiesések idejét. Még jobb eredményeket várunk attól az időtől, amikor minden gépünk a saját műhelyünkben kerül átvizsgálásra és kijavításra, főleg akkor, ha az alkatrészellátásban is javulás fog előállni, ami a javításokat olcsóbbá és gyorsabbá tenné.

Az erdők fokozottabb feltárása, az anyagmozgatás önköltség csökkentésének és szervezettebbé tételének legfontosabb kelléke, de szükséges azért is, hogy a termelés és szállítás az erdőművelési munkák részéről fellépő igényeknek megfelelően legyen kivitelezhető. Erdőgazdaságunk hegyvidéki jellegű területének a fejlettség mai fokán szerény igényeknek megfelelő feltárási általános tervét elkészítettük, a magas- és a mélyépítés vonalán fejlesztési tervünkben rögzítettünk le. Vannak már teljesen kész részletes műszaki terveink és költségvetéseink.

A mecsérpusztai munkásszálló megépítése elengedhetetlen előfeltétele annak, hogy fatermelésünk súlyponti helyét a feladatoknak megfelelően tudjuk ellátni munkaerővel. A balinkai rakodó és a kisgyóni út megépítése biztosítaná a szállítás egyenletességét.

Reméljük, hogy ezek a tervek is, a szükséges pénzügyi fedezet biztosításával, rövidesen megindulhatnak a megvalósulás útján.

Az erdőgazdaság erdészeteinek jelenlegi területi elosztása nem megfelelő, mert mind a területben, mind az elvégzendő feladatokban nagy különbségek vannak és nem vették figyelembe a határok megállapításánál a munkaerőellátását sem. Az erdészetek határrendezésére vonatkozó javaslatunkat kidolgoztuk, úgy, hogy a munkaerő ellátás területének, a kitermelt anyagok szállítási irányának figyelembevételével egyenletesebben osztja el az erdészetek között a tervfeladatokat és így jobban biztosítja majd az erdészetek és az erdőgazdaság jobb és egyenletesebb tervteljesítését.

Az egy évvel ezelőtt megjelent 1040/1954. M. T. sz. határozat megadta az irányelveket az erdőgazdaság fejlesztéséhez. Megjelölte a célt — a több, jobb és olcsóbb faanyag termelését. Megmutatta azt az utat, amelyen haladni kell, hogy a célt elérhessük. A minisztertanácsi határozat alapján elkészítettük fejlesztési tervünket, le-rögzítettük, hogy az erdészet országos feladataiból mi esik a mi erdőgazdaságunkra és hogyan kell azt megvalósítanunk. Egy év távlatából visszatekinthettünk, hogy miként haladtunk előre a kijelölt úton és mekkora utat tettünk meg, hogy az eredményekből, nehézségekből, hibákból és sikertelenségekből a tapasztalatokat leszűrve megkeressük a módját annak, hogy a jövőben biztosabban járhassuk a kijelölt helyes utat.

Rendszabályok a kecskék ellen — Jugoszláviában*

Közismert, hogy a kecskék milyen károkat okoztak a Balkán és a Középkélet erdőségeiben. Jugoszláviában ezt a kérdést igen erélyesen fogták kézbe. Az erdőgazdaságok kezdeményezésére 1947-ben rendeletet adott ki a Macedón Népi Köztársaság, melynek értelmében a kecskéket három hónapon belül össze kellett írni és legnagyobbbrészüket le kellett vágni. A rendelet végrehajtása során az erre felállított kirendeltségek egész rövid idő alatt kereken 700 000 kecskét vásároltak fel és bocsátottak a konzervgyárak rendelkezésére.

Az összeírásnál derült ki, hogy egyes nagygazdák 120 kecskét is legeltettek az erdőkben. A kiírtott kecskék pótlására a juhtenyésztést kívánták elterjeszteni azzal a meggondolással, hogy a juhok kellő őrizet mellett kisebb kárt okoznak az újulatban, továbbá az istállózásban nevelt svájci saan-kecskét igyekeztek meghonosítani. Az egyes gazdák ebből is csak két darabot tarthattak családonként.

Egyes gazdák igyekeztek megkerülni ezeket a rendszabályokat és nagyobb nyájukat rejtették el. A juhászat elterjedni nem tudott, mert a nyári szárazságok alatt az állomány fenntartása a legnagyobb nehézségekbe ütközött. Ez tette lehetetlenné a marhatartást is. Nem vezetett eredményre a saan-kecske elterjesztése sem, mert kellő takarmány hiányában újra csak az erdőkben legeltették, hol félig elvadult, úgy, hogy rövidesen újab rendszabályokra lesz szükség.

Ennek ellenére a Macedóniában végrehajtott intézkedések példát mutathatnak az egész Balkánnak és Közélkeletnek. Jugoszlávia többi köztársaságában az állattartás már régebbi idő óta ellenőrzés alatt áll és ezekben a kecske már nem jelent veszedelmet az erdőre nézve.

* Dr. E. Buchholz-nak az Allgemeine Forstzeitschrift 1955. évi 5. számában megjelent beszámolója.